

Asia

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi puhtaiden ja energiatehokkaiden tieliikenteen moottoriajoneuvojen edistämisestä annetun direktiivin 2009/33/EY muuttamisesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 70/2017 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa julkisen sektorin ajoneuvohankintoja koskevan direktiivin muuttamisesta marraskuussa 2017. Valtioneuvoston alustava kanta on esitetty eduskunnalle 19.12.2017 toimitetussa kirjelmässä (U 70/2017 vp). Ehdotuksen käsittely neuvoston liikennetyöryhmässä alkoi 9.3. Tällä jatkokirjeellä täsmennetään aiemman kirjelmän tietoja erityisesti direktiivin soveltamisalan ja raskaan kaluston tavoitteiden osalta.

Suomen kanta

Suomi pitää tärkeänä, että kestävät biopolttoaineet, joita voidaan käyttää ajoneuvoissa myös korkeina pitoisuuksina, saadaan mukaan puhtaan ajoneuvon määritelmään. Erityisen tärkeää tämä olisi raskaan kaluston ajoneuvojen osalta. Direktiivissä ehdotetut vähimmäistavoitteet puhtaiden ajoneuvojen hankintojen osuudeksi kaikista hankinnoista julkisella sektorilla Suomessa ovat erityisesti linja-autojen osalta erittäin korkeat, jos ”puhtaaksi” ajoneuvoksi määritellään ainoastaan sähkö-, vety- tai kaasukäyttöinen linja-auto, kuten ehdotuksessa nyt on tehty.

Tällä hetkellä ei ole olemassa tarkkaa tietoa siitä, mikä tulee olemaan sähkö-, vety- tai kaasukäyttöisten bussien hinta vuonna 2025 tai 2030. Mitä suurempi määrä vaihtoehtoisia käyttövoimia lasketaan mukaan ”puhtaisiin ajoneuvoihin”, sen enemmän julkiselle sektorille tulee valinnanvaraa valita kokonaiskustannuksiltaan tehokkain vaihtoehto.

Pääasiallinen sisältö

Direktiiviehdotuksen pääasiallinen sisältö on kuvattu valtioneuvoston kirjelmässä U 70/2017 vp. Direktiiviehdotuksen yleisenä tavoitteena on lisätä vähäpäästöisten ja päästöttömien ajoneuvojen markkinaosuutta

julkisissa hankinnoissa ja siten vähentää liikenteen kokonaispäästöjä ja parantaa kilpailukykyä ja kasvua liikenteen alalla.

Tarkennuksia soveltamisalaan

Direktiivi koskee nykyisessä muodossaan moottoriajoneuvojen ostamista, jonka suorittavat hankintaviranomaiset, hankintayksiköt tai liikenteenharjoittajat siltä osin, kuin niillä on velvollisuus noudattaa hankinnassa hankintamenettelystä säädettyä. Direktiivi on pantu täytäntöön lailla ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa (1509/2011).

Direktiivin soveltamisala koskee nykyisellään hankintoja, jotka koskevat moottoriajoneuvojen ostamista ja joissa hankintamenettelyyn sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (hankintalaki, 1397/2016), lakia vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (erityisalojen hankintalaki, 1398/2016) taikka lakia liikenteen palveluista (320/2017). Direktiivi koskee myös moottoriajoneuvojen ostamista, jonka suorittavat liikenteenharjoittajat julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista annetussa asetuksessa (EY) N:o 1370/2007 tarkoitetun julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen nojalla jäsenvaltion vahvistaman, enintään hankintalain kynnysarvoa vastaavan kynnysarvon ylittyessä.

Direktiivin soveltamisalaa ehdotetaan muutoksessa laajennettavaksi seuraavasti. Direktiivi koskisi tieliikenteen moottoriajoneuvojen ostamisen lisäksi ajoneuvojen leasing-vuokraamista, vuokraamista ja osamaksukauppaa. Direktiiviä sovellettaisiin sopimuksiin, jotka koskevat tieliikenteen moottoriajoneuvojen ostamista, leasing-vuokraamista, vuokraamista tai osamaksukauppaa,

- a. jonka suorittavat hankintaviranomaiset tai hankintayksiköt siltä osin, kuin niillä on velvollisuus noudattaa hankintamenettelyssä hankintalakia, erityisalojen hankintalakia tai liikenteen palveluista annetun lain III osan 3 luvussa säädettyä;
- b. jonka suorittavat liikenteenharjoittajat julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1370/2007 tarkoitetun julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen nojalla; tai
- c. joka perustuu julkisia palveluhankintoja koskeviin sopimuksiin jotka koskevat tiettyjä liikennepalveluja, kun sopimuksen arvo ylittää jäsenvaltion vahvistaman, enintään hankintalain ja erityisalojen hankintalain suuruisen kynnysarvon.

Direktiivin soveltamisalaan kuuluisivat näin ollen moottoriajoneuvojen ostamista, leasing-vuokraamista, vuokraamista ja osamaksukauppaa koskevat hankinnat, joissa hankinnassa on noudatettava, mitä hankintamenettelystä hankintalaissa, erityisalojen hankintalaissa taikka liikenteen palveluista annetussa laissa säädetään.

Soveltamisalan tarkoittamat tietyt liikennepalvelut

Soveltamisalan tarkoittamat tietyt liikennepalvelut määriteltäisiin direktiivin liitteenä olevassa taulukossa 1 CPV-koodeineen. Soveltamisalan tarkoittamia palveluita olisivat joukkoliikennepalvelut maanteitse, matkustajien erikoismaantiekuljetukset, tilausmatkustajaliikenteen palvelut, linja-autojen ja linja-autojen kaukoliikenteen vuokraus kuljettajan kanssa, jätteen keruupalvelut, tieliikenteen postikuljetukset ja pakettien kuljetuspalvelut.

Hankintalain ja erityisalojen hankintalain soveltamisala

Hankintalakia ja erityisalojen hankintalakia sovelletaan hankintalaissa määritellyn hankintayksikön tekemään hankintaan, joka ylittää hankintalaissa määritellyn kynnsarvon. Hankintalain 5 §:n tarkoittamia hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko seurakuntineen ja viranomaisineen, valtion liikelaitokset ja julkisoikeudelliset laitokset, sekä kuka tahansa hankinnan tekijä silloin, kun hankinnan tekemistä varten saadaan tukea yli 50% hankinnan arvosta hankintalain mukaiselta hankintayksiköltä.

Hankintalain 5 §:n mukaisella julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja jota pääasiallisesti rahoittaa, johtoa valvoo taikka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä yli puolet nimittää hankintalain mukainen hankintayksikkö.

Hankintalakia sovelletaan vain hankintayksiköiden hankintoihin, jotka ylittävät hankintalain kynnsarvot. Kynnsarvot vaihtelevat hankintalajeittain ja -yksiköittäin, mutta matalimmat kynnsarvot ovat 60 000 euroa (kansallisessa hankintamenettelyssä) ja 134 000 euroa (EU-hankintamenettelyssä). Hankinnat, joiden ennakoitu arvo jää matalimman kynnsarvon alle, jäävät kaikissa tilanteissa hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

Tarkennuksia vähimmäistavoitteeseen

Direktiivissä määriteltäisiin jäsenvaltiokohtaiset vähimmäistavoitteet koskien niitä ajoneuvohankintoja, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalan piiriin.

Kevyille hyötyajoneuvoille ja raskaille hyötyajoneuvoille määritellään direktiivissä erilliset vähimmäistavoiteosuudet. Raskaiden hyötyajoneuvojen (ajoneuvoluokat M3, N2 ja N3) osalta määritellään erillinen vähimmäistavoiteosuus kuorma-autoille ja linja-autoille.

Suomea koskeva vähimmäistavoiteosuus kevyiden hyötyajoneuvojen (ajoneuvoluokat M1, M2 ja N1) kokonaishankinnoista olisi 35 % sekä vuonna 2025 että 2030.

Suomea koskeva vähimmäistavoiteosuus kuorma-autojen kokonaishankinnoista on 9 % vuonna 2025 ja 15 % vuonna 2030.
Suomea koskeva vähimmäistavoiteosuus linja-autojen kokonaishankinnoista on 46 % vuonna 2025 ja 69 % vuonna 2030.

Kevyiden ajoneuvojen osalta puhtaat ajoneuvot, joiden pakokaasupäästöt ovat tasoltaan nolla, vastaavat vähimmäistavoitteen kerryttämisessä 1 ajoneuvoa. Kaikki muut ajoneuvot, jotka täyttävät direktiivin mukaisen puhtaan kevyen ajoneuvon määritelmän (direktiivin 2 taulukon vaatimukset), vastaavat vähimmäistavoitteen kerryttämisessä 0,5 ajoneuvoa.

Raskaiden ajoneuvojen osalta puhtaat ajoneuvot, joiden pakokaasupäästöt ovat tasoltaan nolla ja ajoneuvot, jotka käyttävät polttoaineenaan maakaasua, kunhan niiden käyttö tapahtuu täysin biometaanilla, vastaavat 1 ajoneuvoa tavoitteen kerryttämisessä. Laskentatapaa ei käytetä siltä osin, kun vähimmäistavoitteen laskeminen ylittää 50 % kokonaishankinnoista. Kaikki muut ajoneuvot, jotka täyttävät direktiivin mukaisen puhtaan kevyen ajoneuvon määritelmän (direktiivin 2 taulukon vaatimukset), vastaavat vähimmäistavoitteen kerryttämisessä 0,5 ajoneuvoa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 192(1)

Tarkistetun direktiivin nojalla olisi mahdollista antaa delegoituja säädöksiä raskaan kaluston CO₂-raja-arvoihin liittyen.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asian esittelijänä Euroopan parlamentissa on Andrzej GRZYB (PPE, PL) (ENVI). Raportti on tarkoitus hyväksyä syksyllä.

Kansallinen valmistelu

Asiasta on valmisteltu jatko-U-kirje keväällä 2018. Jatko-U:n luonnos on käsitelty EU-22 liikenne- ja viestintäjaoston ja EU-23 ympäristöjaoston kirjallisessa menettelyssä 15.-18.5.2018.

Eduskuntakäsittely

U 70/2017 vp
 YmVL 4/2018 vp
 LiVL 5/2018 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Alkuperäinen direktiivi 2009/33/EY on Suomessa pantu täytäntöön lailla 1509/2011 (laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten

huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa). Laki tulee uudistaa päivitetyn direktiivin mukaiseksi.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 21 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta tieliikennettä koskevissa asioissa.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun direktiivin vaikutukset julkisen sektorin ajoneuvohankintoihin voivat olla huomattavat. Erityisesti linja-autojen osalta ehdotetut vähimmäistavoitteet (46 % vuonna 2025 ja 69 % vuonna 2030) ovat erittäin haastavat, jos tavoitteeseen lasketaan mukaan ainoastaan sähkö-, vety- ja kaasukäyttöiset linja-autot. Arvioiden mukaan sähkö- ja kaasujoneuvojen osuus julkisen sektorin raskaiden ajoneuvojen hankinnoista yltää tällä hetkellä korkeintaan prosenttiin. Kuten henkilöautojen kohdalla, myös raskaan kaluston kohdalla on kuitenkin odotettavissa hyvinkin nopeaa teknologista kehitystä. Sähköisten ajoneuvojen hintojen odotetaan 2020-luvulla pienenevän nykyisestä. Myös ajoneuvojen käyttö on nykyisillä polttoaineiden ja sähkön hinnoilla dieselkäyttöisiä ajoneuvoja halvempaa. Tarkkoja arvioita ajoneuvojen tai polttoaineiden hintakehityksestä on kuitenkin vaikea tehdä.

Ympäristön näkökulmasta ehdotus tukee osaltaan Suomen taakanjakosektorin päästövähennystavoitteiden saavuttamista. Sillä olisi toteutuessaan myönteisiä vaikutuksia myös paikalliseen ilmanlaatuun.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM (2017) 653 lopullinen, Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi puhtaiden ja energiatehokkaiden tieliikenteen moottoriajoneuvojen edistämisestä annetun direktiivin 2009/33/EY muuttamisesta

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Liikenneneuvos Saara Jääskeläinen, liikenne- ja viestintäministeriö, puh. 0400 153745

EUTORI-tunnus

EU/2017/1627

Liitteet

COM (2017) 653

Viite

Asiasanat Hoitaa	julkiset hankinnat, päästöt, tieliikenne, ajoneuvot LVM, TEM, YM
Tiedoksi	ALR, EUE, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TRAFI, TULLI, UM, VM, VNK, VTV
